

Štandardný operačný postup pre psychiatriu počas pandémie COVID-19 pre ambulantnú starostlivosť

Tento štandardný postup upravuje poskytovanie zdravotnej starostlivosti v špecializačnom odbore psychiatria v zdravotníckych zariadeniach ambulantnej zdravotnej starostlivosti v čase ustupujúcej pandémie ochorenia COVID-19 spôsobeného koronavírusom SARS-CoV-2 s nasledovnými cieľmi:

- 1. znížiť riziko šírenia infekcie ochorenia COVID-19,*
- 2. včasná diagnostika a liečba psychických porúch s cieľom predísť závažnému zhoršeniu psychického stavu pacienta,*
- 3. zabezpečenie komunitnej psychiatrickej starostlivosti u všetkých pacientov, t. j. aj u nedostatočne spolupracujúcich a/alebo rizikových pacientov z hľadiska zvýšeného rizika prenosu ochorenia COVID-19,*
- 4. zjednotiť postupy a efektívne manažovať potreby pacienta a nároky na ambulantnú zdravotnú starostlivosť.*

Na základe tohto štandardného postupu sa poskytuje zdravotná starostlivosť:

- pacienti v psychiatrickej ambulancii (osobná konzultácia, telemedicína),*
- pacienti v prirodzenom sociálnom/domácom prostredí (domáca návštevná služba),*
- pacienti v bytovom zariadení sociálnych služieb (domáca návštevná služba).*

- Lekár so špecializáciou v špecializačnom odbore psychiatria poskytuje zdravotnú starostlivosť v odbore psychiatria v zariadeniach ambulantnej zdravotnej starostlivosti v štandardných ordinačných hodinách schválených príslušným samosprávnym krajom.
- Ambulantná zdravotná starostlivosť sa poskytuje formou osobnej konzultácie a prostriedkami telemedicíny (telepsychiatrie) – telefonická konzultácia (vrátane SMS), videokonzultácia alebo e-mailová konzultácia. Formu poskytovania ambulantnej zdravotnej starostlivosti určí ošetrojúci lekár - psychiater.
- Telepsychiatrická forma sa má poskytovať najmä pacientovi, ktorý:
 - má pozitívnu cieleň epidemiologickú anamnézu (t. j. súbor cieleň anamnestických údajov a klinických príznakov, ktorými sa vyznačuje ochorenie COVID-19: febrilita nad 38°C, kašeľ, dýchavica, prípadne známky pneumónie, respiračné zlyhávanie, strata chuti a čuchu), a/alebo
 - mal v priebehu predchádzajúcich 14 dní pozitívny kontakt s osobou podozrivou na ochorenie COVID-19 (prebiehajúca karanténa, potvrdený prípad ochorenia COVID-19 alebo známy kontakt s potvrdeným prípadom ochorenia COVID-19), a/alebo
 - nie je schopný uviesť validne anamnestické údaje a nemožno u neho odobrať ani validnú objektívnu anamnézu, a/alebo
 - má nízku úroveň dodržiavania epidemiologických štandardov.
- Prvé psychiatrické vyšetrenie sa realizuje v prvej línii formou osobnej konzultácie (nakoľko jeho súčasťou je aj orientačné vyšetrenie telesného stavu). V odôvodnených individuálnych

prípadoch je možné využiť prostriedky telemedicíny.

5. V prípade, že psychiater pri vyšetrení indikuje potrebu následného kontrolného vyšetrenia, rozhodne o forme následnej kontroly. Kontrolné vyšetrenie sa môže realizovať osobne alebo prostriedkami telemedicíny.
6. Vystavenie lekárskeho predpisu lieku sa realizuje prednostne vystavením e-receptu.
7. Poskytovanie zdravotnej starostlivosti formou osobnej konzultácie sa realizuje po predchádzajúcom telefonickom triedení, ktorý zabezpečí zdravotnícky personál ambulancie (podľa bodu 3).
8. Rozsah zdravotnej starostlivosti usmerňuje aktuálna epidemiologická situácia, možnosti zabezpečiť protiepidemické opatrenia pre zabránenie šírenia ochorenia COVID-19 a ďalších infekčných ochorení, možnosti ochrany zdravia zdravotníckeho personálu a ohrozenia zdravotného stavu pacienta a/alebo pacienta sprevádzajúcich osôb. Pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti formou osobnej konzultácie používa ošetrojúci zdravotnícky personál ochranné osobné pracovné prostriedky (ďalej len OOPP) podľa príslušného štandardu vydaného hlavným hygienikom.
9. Pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti pacientom sa postupuje v súlade s prevádzkovým poriadkom, hygienicko-epidemiologických režimom a bariérovou ošetrovateľskou technikou tak, aby do čakárne, pokiaľ je to možné, nemali prístup pacienti, vrátane sprevádzajúcej osoby, bez predchádzajúceho telefonického dohovoru. Ak to nie je možné zabezpečiť, dôležitá je pravidelná kontrola priestorov čakárne pre usmernenie pacientov bez možnosti telefonickej komunikácie.
10. V prípade, že pacient príde na osobnú konzultáciu bez predchádzajúceho dohovoru, je potrebné, aby pred čakárňou a tiež na dverách ambulancie bolo zreteľne napísané telefónne číslo, na ktoré má pacient zavolať a skonzultovať svoju návštevu (telefonické triedenie) a tiež informácia o nevyhnutnosti používať ochranné rúško. Personál ambulancie zabezpečí triedenie tohto pacienta v zmysle epidemiologických opatrení. Pacienti s podozrením na ochorenie COVID-19 musia byť ihneď izolovaní a je nutné použiť adekvátne OOPP podľa odporúčaní Úradu verejného zdravotníctva SR.
11. Všetky tieto odporúčania je nevyhnutné prehodnotiť, ak je v čakárni pacient, ktorý potrebuje poskytnúť neodkladnú zdravotnú starostlivosť. Z tohto dôvodu je nevyhnutné, aby pre takýto prípad bol v ambulancii rezervovaný jeden set OOPP podľa príslušného štandardného postupu pre pacientov, ktorí vo zvýšenej miere produkujú aerosól a výkony produkujúce aerosól.
12. Pri vstupe do ambulancie sestra dohliadne, aby si pacient dôkladne umyl ruky. Pacient musí mať tvár prekrytú minimálne ochranným tvárovým rúškom. Pacientovi je odmeraná telesná teplota, bezkontaktným teplomerom.
13. V prípade, že pacienta na vyšetrenie sprevádza iná osoba, psychiater pri triedení rozhodne či jej povolí vstup do ambulancie (potreba získania objektívnej anamnézy, upokojenie pacienta a pod.). V prípade, že sprevádzajúca osoba vstúpi do ambulancie, dôkladne si umyje ruky, tvár musí mať prekrytú ochranným tvárovým rúškom a je jej odmeraná telesná teplota, najvhodnejšie bezkontaktným teplomerom.
14. Personál ambulancie dodržiava pri prevádzke ambulancie zvýšenú hygienu. Potrebné je často vetrať priestory ambulancie i čakárne.

15. Zdravotnícky pracovník v prípade nechráneného kontaktu s prípadom ochorenia COVID-19 (vysoké riziko expozície) alebo chráneného kontaktu s prípadom COVID-19 (správne použitie OOPP) postupuje v zmysle aktuálne platného usmernenia Úradu verejného zdravotníctva SR.
16. Na osobnú konzultáciu **v prirodzenom prostredí pacienta** (ak je indikovaná domáca návštevná služba a psychiater takúto starostlivosť poskytuje) sa v primeranom rozsahu použijú ustanovenia vzťahujúce sa na poskytovanie zdravotnej starostlivosti v ambulancii. Takáto konzultácia sa realizuje iba po telefonickom triedení pacienta a ostatných členov spoločnej domácnosti (napr. zistenie ochorenia COVID-19, prípadnej karantény). Podľa výsledku telefonického triedenia sa rozhodne zdravotnícky personál o forme poskytnutia zdravotnej starostlivosti (osobná konzultácia, telepsychiatria) a použití typu OOPP podľa príslušného štandardu.
18. **Domy ošetrovateľskej starostlivosti a pobytové zariadenia sociálnych služieb** (domovy sociálnych služieb, zariadenia pre seniorov, zariadenia opatrovateľskej starostlivosti a špecializované zariadenia). V uvedených zariadeniach sa na poskytovanie zdravotnej starostlivosti v rozsahu odboru psychiatria v primeranom rozsahu použijú ustanovenia vzťahujúce sa na poskytovanie zdravotnej starostlivosti v psychiatrickej ambulancii.
19. **Prevádzka denných psychiatrických stacionárov (DPS)** sa má obnoviť v režime, aby zodpovedala aktuálnym odporúčaniam Úradu verejného zdravotníctva SR (počet pacientov/klientov podľa veľkosti zariadenia, dĺžka programu, zvýšená hygiena a dezinfekcia zariadenia a pod.). Vhodné je pre pacientov/klientov neposkytovať stravovanie v priestoroch DPS. Pred prijatím pacienta do DPS je potrebné telefonicky posúdiť jeho ciele epidemiologickú anamnézu a pacienta prijať len v prípade negatívneho výsledku (súbor cielených anamnestických údajov a klinických príznakov, ktorými sa vyznačuje ochorenie COVID-19, príp. klinických príznakov akejkoľvek respiračnej infekcie). Ak sa u pacienta/klienta počas pobytu v DPS prejaví respiračné ochorenie, prípadne iné infekčné ochorenie alebo febrilný stav alebo sa dostane do priameho kontaktu s COVID-19, je nutné zabezpečiť u tohto pacienta/klienta test na COVID-19 a okamžite ukončiť jeho pobyt v DPS. V takomto prípade do získania výsledku testu na COVID-19 do DPS nebude prijímaný žiadny ďalší pacient/klient.

Vypracoval: MUDr. Ľubomíra Izáková, PhD., hlavný odborník pre psychiatriu